

شماره: ۸۴۸۱-۳۷۳۱

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۱/۲۸

پست:

حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی
رئیس محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام

در اجرای اصل یکصد و دوازدهم (۱۱۲) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوبه جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۴ مجلس شورای اسلامی که تحت عنوان لایحه حفاظت و بهره‌برداری از منابع ژنتیکی کشور به مجلس تقدیم گردیده بود، با در نظر گرفتن مصلحت نظام و عدم تأمین نظر شورای محترم نگهبان بر اساس تصمیم جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۴ همراه با کلیه سوابق به شرح پیوست ارسال می‌گردد.

علی لاریجانی

رونوشت:

- شورای محترم نگهبان، عطف به نامه شماره ۹۶۱۰۲/۴۲۴ مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۱۸ جهت استحضار

دبیرخانه شورای نگهبان	
شماره ثبت:	۹۶/۱۰/۴۳۲۸
تاریخ ثبت:	۹۶/۱۱/۲۸
ساعت ورود:	کد پرونده:

شماره: ۸۴/۱۰۳۷۲۱

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۱/۲۸

پست:

حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی
رئیس محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام

در اجرای اصل یکصد و دوازدهم (۱۱۲) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوبه جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۴ مجلس شورای اسلامی که تحت عنوان لایحه حفاظت و بهره‌برداری از منابع ژنتیکی کشور به مجلس تقدیم گردیده بود، با در نظر گرفتن مصلحت نظام و عدم تأمین نظر شورای محترم نگهبان بر اساس تصمیم جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۴ همراه با کلیه مسوابق به شرح پیوست ارسال می‌گردد.

علی لاریجانی

رونوشت:

- معاونت محترم قوانین، جهت استحضار و اقدام

رئیس

لایحه حفاظت و بهره برداری از منابع ژنتیکی کشور

- ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در این قانون دارای تعاریف زیر می باشد:
- الف- منابع ژنتیکی: هر نوع ماده ژنتیکی با منشأ گیاهی، جانوری یا ریزمازواره (میکروارگانیزم) که دارای واحدهای قابل توارث است و ارزش بالفعل یا بالقوه دارد.
- ب- زیستگاه اصلی: مکان یا محلی که یک منبع ژنتیکی به طور طبیعی در آنجا یافت یا حفاظت می شود.
- پ- خارج از زیستگاه اصلی: مکان یا محل یافت یا حفاظت یک منبع ژنتیکی در خارج از محل طبیعی پراکنش آن
- ت- مجموعه: منابع ژنتیکی مربوط به یکاگونه یا گونه های خویشاوند که جمع آوری و خارج از زیستگاه اصلی حفاظت می شوند.
- ث- دسترسی: در اختیار گرفتن منابع ژنتیکی در داخل و یا خارج از زیستگاه طبیعی آنها به منظور تحقیق و یا استفاده از اجزای ژنتیکی آنها و یا استخراج مشتقات آنها
- ج- فرآیند بهنژادی: فرآیندی که باعث تغییر ریخته ارثی و بروز ویژگی های جدید در موجودات زنده می گردد.
- چ- دست ورزی ژنتیکی: آن دسته از فرآیندهای بهنژادی که در سطح مولکولی و سلولی انجام می شود.
- ح- بهره برداری: استفاده از منابع ژنتیکی به نحوی که منجر به فرسایش یا به مخاطره افتادن آنها نشود و مغایر قوانین و مقررات مربوط نباشد.
- خ- بهره برداری ژنتیکی: استفاده از منابع ژنتیکی به منظور تولید هرگونه ماده زیستی مشتق از آنها و منابع ژنتیکی جدید

د- بهنژادگر: شخص حقیقی یا حقوقی که یک رقم، نوع یا نژاد ژنتیکی را برای اولین بار به صورت قابل بهره‌برداری اصلاح یا کشف می‌کند و یا بهبود می‌بخشد.

ذ- حقوق بهنژادگران: حقوق مالکیت فکری مرتبط با منابع ژنتیکی که به بهنژادگران منابع ژنتیکی اعطاء می‌گردد.

ماده ۲- منابع ژنتیکی که در زیستگاه‌های اصلی یا در مجموعه‌های خارج از زیستگاه اصلی واقع در قلمرو سرزمینی و حاکمیت ملی جمهوری اسلامی ایران وجود دارند و یا آن دسته از منابع ژنتیکی که منشأ ایرانی دارند و در مراکز دولتی و یا غیردولتی خارج از کشور نگهداری می‌شوند و همچنین اطلاعات و دانش سنتی مربوط به منابع ژنتیکی، ذخیره ژنتیکی محسوب می‌شود و براساس مفاد این قانون قابل دسترسی و بهره‌برداری است.

تبصره- این ماده نافی حقوق مالکیت مادی افراد بر منابع ژنتیکی خود نیست.

ماده ۳- در اجرای مفاد این قانون وزارتخانه‌های جهادکشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفاظت محیط‌زیست موظفند هرکدام با استفاده از امکانات جاری بدون گسترش ساختار تشکیلاتی و با سازماندهی تمامی واحدهای درون‌سازمانی موجود که در ذیل احکام این قانون قرار می‌گیرند، ساختاری مستقل و متناسب تا سطح معاون بالاترین مقام مسؤول دستگاه و با رعایت قوانین و مقررات مربوط تأسیس و حسب مورد به ترتیب امور منابع ژنتیکی کشاورزی اعم از حفاظت از ذخایر ژنتیکی و بانک ژن در محدوده امور مربوط به کشاورزی، باغبانی، جنگل، مرتع، بیابان، شیلات، دام، طیور، زنبورداری و خوراک دام و طیور و بیماری‌ها و آفات مرتبط با این موارد، منابع ژنتیکی پزشکی انسانی و منابع ژنتیکی حیات وحش را با شرح وظایف زیر مدیریت نمایند:

الف- شناسایی، نگهداری، ثبت، حفاظت، پایش و احیاء منابع ژنتیکی و دانش سنتی مرتبط با آنها

ب- نظارت بر بهره‌برداری از منابع ژنتیکی و صدور مجوز بهره‌برداری ژنتیکی در دستگاه‌های مربوط

پ- استیفای حقوق ملی و صیانت از آن در سطح داخلی و بین‌المللی

ت- ارتقای آگاهی‌های عمومی و دانش تخصصی مربوط

ث- شناسایی عوامل تهدیدکننده، پیشگیری و به حداقل رساندن تهدیدهای متوجه منابع ژنتیکی

ج- حمایت و توسعه تحقیقات در زمینه‌های حفاظت، ثبت و بهره‌برداری پایدار از منابع ژنتیکی

تبصره- در اجرای این قانون مقام صلاحیت‌دار در مراجع و مجامع بین‌المللی جهت استیفای حقوق جمهوری اسلامی ایران توسط هیأت وزیران تعیین خواهد شد.

ماده ۴- به منظور سیاستگذاری اجرائی و انجام هماهنگی‌های لازم بین دستگاه‌های متولی موضوع ماده (۳) این قانون در حفاظت و بهره‌برداری از منابع ژنتیکی و نیز اتخاذ تصمیم نهائی در مواردی که ارتباط قطعی موضوع به یکی از سه حوزه امور منابع ژنتیکی کشاورزی، منابع ژنتیکی پزشکی انسانی و منابع ژنتیکی حیات وحش مورد ابهام دستگاه‌های متولی قرار گیرد، شورای ملی منابع ژنتیکی کشور مرکب از وزرای جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، علوم، تحقیقات و فناوری، دادگستری و صنعت، معدن و تجارت، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور تشکیل می‌شود.

تبصره ۱- مصوبات شورا با تصویب اکثریت وزیران عضو شورا و تأیید رئیس‌جمهور لازم‌الاجراء است.

تبصره ۲- محل استقرار دبیرخانه شورا، وزارت جهاد کشاورزی می باشد.
ماده ۵- اشخاص حقیقی و حقوقی نمی توانند منابع ژنتیکی یا اجزای تشکیل دهنده آنها را به صورتی که در زیستگاههای طبیعی یافت و یا حفاظت می شوند و یا توسط کشاورزان و بهره برداران استفاده می شوند، تحت مالکیت فکری خود ثبت نمایند.

تبصره ۱- منابع ژنتیکی با مشخصات جدید، براساس فرآیندهای بهنرژادی و دست ورزی ژنتیکی با رعایت مفاد این قانون و سایر قوانین مربوط به مالکیت فکری توسط نهادهای متولی موضوع ماده (۳) این قانون قابل ثبت می باشد و این ثبت موجب مالکیت فکری می باشد.

مجلس بر مصوبه قبلی خود در تبصره (۱) ماده (۵) اصرار ورزید.

تبصره ۲- ثبت ارقام گیاهی جدید مطابق قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال مصوب ۱۳۸۲/۴/۲۹ صورت می گیرد.

ماده ۶- دسترسی به منابع ژنتیکی و بهره برداری از آن تابع آیین نامه اجرائی شرایط دسترسی و نحوه بهره برداری ژنتیکی است که توسط وزارتخانه های جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و جهاد دانشگاهی ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون تهیه می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد. آیین نامه اجرائی مذکور باید با رویکرد حفاظت از منابع ژنتیکی، تسهیل در امر پژوهش با اولویت پژوهشگران داخلی و رعایت حقوق عرفی جوامع محلی تنظیم شود.

ماده ۷- ایجاد هرگونه تعهد درخصوص منابع ژنتیکی و دانش سنتی مربوط به آن، توسط هر شخص حقیقی یا حقوقی در برابر اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی یا خارجی منوط به موافقت نهاد متولی مربوط است.

ماده ۸- رفتارهای زیر جرم است و حسب مورد مرتکب با حکم مراجع قضائی ذیصلاح به مجازات زیر محکوم می‌شود:

الف- دسترسی و بهره‌برداری ژنتیکی بدون رعایت مفاد این قانون و صادرات و خارج ساختن منابع ژنتیکی به منظور دسترسی و بهره‌برداری از منابع ژنتیکی بدون مجوز نهاد متولی مربوط، به ترتیب مستوجب یک یا چند نوع از مجازات‌های تعزیری درجه (۵) و (۶) قانون مجازات اسلامی است.

ب- هرگونه اقدام به فرسایش و یا تخریب عمدی و بدون مجوز منابع ژنتیکی و یا زیستگاههای آنها، مستوجب یک یا دو نوع از مجازات‌های درجه (۱) تعزیری قانون مجازات اسلامی است و چنانچه اقدامات صورت گرفته به صورت گسترده موجب آسیب و یا از بین رفتن منابع ژنتیکی گردد و امنیت ملی را در حوزه‌های اقتصادی، غذایی، زیست محیطی و دفاعی با مخاطره مواجه سازد مرتکب به حداکثر مجازات مقرر در این بند محکوم می‌شود. رهاسازی بدون مجوز نمونه‌های ژنتیکی بیگانه در صورتی که موجب فرسایش و یا تخریب منبع ژنتیکی و یا زیستگاههای آنها شود نیز مشمول حکم همین بند است.

تبصره- در همه موارد فوق مرتکب علاوه بر تحمل مجازات، مکلف به جبران خسارت وارده به منابع ژنتیکی به تشخیص کارشناس رسمی دادگستری یا خبره به انتخاب دادگاه می‌باشد. دادگاه می‌تواند در صورت امکان، اعاده به وضع سابق را به جای جبران خسارت مورد حکم قرار دهد.

ماده ۹- در ماده (۱۰) قانون نظام جامع دامپروری کشور مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ عبارت «و منابع و مواد ژنتیکی مربوط» و همچنین تبصره (۲) آن حذف و عنوان تبصره (۳) ماده مذکور به «تبصره (۲)» اصلاح می‌شود.

مجلس شورای اسلامی بر مصوبه قبلی خود مشتمل بر نه ماده و هفت تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و چهارم دی‌ماه یکهزار و سیصد و نود و شش با در نظر گرفتن مصلحت نظام اصرار ورزید.

علی لاریجانی